

P.M.

angående förläggningssort för det
planerade lasarettet för Mark.

.....

Vid bedömande av frågan om den lämpligaste förläggningssorten för det planerade lasarettet synes följande förhållanden böra ägnas särskild uppmärksamhet.

- I. De föreslagna tomternas lämplighet för ändamålet.
 - II. Befolkningsfördelningen, dess förändringar och sannolika utveckling.
 - III. Kommunikationsförhållandena.
 - IV. Den allmänna servicen inom den eventuella förläggningssorten.
- Beträffande dessa fyra punkter vill kommunalnämnden i korthet anföra följande:

- I. Kommunalnämnden har erbjudit fyra alternativ för lasarettets placering i Kinna. Dessa tomtområden finnas angivna å bifogade karta, Bil. 1.

Efter sjukvårdsberedningens besök i Kinna har på dess begäran grundundersökningar företagits å de med alt. 2 och 4 betecknade områdena. Över dessa undersökningar har Statens Geotekniska Institut avgivit utlåtande, vilket bifogas såsom Bil. 2.

Kopior å de vid undersökningen upprättade borrhkartorna har tidigare översänts till landstinget. För att alternativ 2 skall kunna tagas i anspråk för ändamålet erfordras en skenfri korsning med järnvägen. De kommunala myndigheterna äro beredda att i god tid låta utföra och bekosta en sådan.

De föreslagna tomterna kunna anslutas till köpingens allmänna vatten- och avloppsnät. Köpingens vattenförsörjning är f.n. ordnad genom ytvatten från Stora Barrsjön. Enligt en av Vattenbyggnadsbyrån upprättad generalplan för vatten och avlopp avses denna ytvattentäkt ersättas med grundvatten. Sedan Vattenbyggnadsbyrån på köpingens uppdrag år 1951 utfört erforderliga hydrologiska undersökningar, har köpingen förvärvat det område inom vilket grundvattentäkten är belägen. Vattenfrågan inom köpingen är f.n. fullt tillfredsställande, men om så erfordras kan huvudvattenledningen utan nämnvärda kostnader anslutas till grundvattentäkten. Avskrifter av fysikalisk-kemisk och bakteriologisk undersökningar av vattnet från såväl den nuvarande ytvattentäk-

Befolkningsutvecklingen under sista 20-årsperioden inom de kommuner i Marks härad, som beröras av lasarets vård.

K o m m u n	F o l k m ä n g d.		Ökning eller minskning	
	1 jan. 1934	okt. 1953	antal	%
<u>Sätila</u>	4125	3472	- 653	- 15,8
<u>Sätila</u>	2524	2071	- 453	- 18
<u>Hyssna</u>	1601	1401	- 200	- 12,5
<u>Seglora</u>	2169	2427	+ 258	+ 11,9
<u>Fritsla</u>	3083	3207	+ 124	+ 4
<u>Fritsla</u>	2616	→ 2799	+ 183	+ 7
<u>Skepphult</u>	467	408	- 59	- 12,7
<u>Svansjö</u>	2960	2639	- 322	- 10,9
<u>Oxabäck</u>	1290	1091	- 199	- 15,4
<u>Torestorp</u>	1082	1018	- 64	- 5,9
<u>Älekulla</u>	588	529	- 59	- 10
<u>Kungsäter</u>	2173	1947	- 226	- 10,4
<u>Kungsäter</u>	669	689	+ 20	+ 3
<u>Gunnarsjö</u>	445	346	- 99	- 22,3
<u>Karl-Gustav</u>	666	603	- 63	- 9,5
<u>Grimmared</u>	393	309	- 84	- 21,4
<u>Horred</u>	3130	2602	- 528	- 16,9
<u>Horred</u>	1251	1182	- 69	- 5,5
<u>Istorp</u>	1106	839	- 267	- 24,2
<u>Öxnevalla</u>	773	581	- 192	- 24,8
<u>Västra Mark</u>	4273	3629	- 644	- 15,1
<u>Surteby-Kattunga</u>	1174	1111	- 63	- 5,4
<u>Berghem</u>	1012	794	- 218	- 21,5
<u>Hajom</u>	814	677	- 137	- 16
<u>Fotskäl</u>	886	726	- 160	- 18
<u>Tostared</u>	387	321	- 66	- 17
<u>Örby</u>	6494 1)	3086	+ 605	+ 9,3
<u>Skene</u>		4013		
<u>Kinna</u>	3840	5071	+ 1231	+ 32,1

Uppgifterna för 1934 har hämtats ur Årsbok för Sveriges kommuner och uppgifterna för oktober månad innevarande år har erhållits från respektive pastorsexpeditioner samt hänföra sig till tiden omkring den 25 oktober.

1) Örby kommun delades år 1951 i två kommuner, Örby och Skene. På grund härav har någon uppgift om fördelning av befolkningen på de båda kommunerna år 1934 icke kunnat erhållas.

Befolkningsutvecklingen under sista 20-årsperioden inom de kommuner i Marks härad, som berörs av lasarettens ågan.

K o m m u n	F o l k m ä n g d.		Ökning eller minskning	
	1 jan. 1934	okt. 1953	antal	%
<u>Sätla</u>	4125	3472	- 653	- 15,8
<u>Sätla</u>	2524	2071	- 453	- 18
<u>Hyssna</u>	1601	1401	- 200	- 12,5
<u>Seglora</u>	2169	2427	+ 258	+ 11,9
<u>Fritsla</u>	3083	3207	+ 124	+ 4
<u>Fritsla</u>	2616	2799	+ 183	+ 7
<u>Skepphult</u>	467	408	- 59	- 12,7
<u>Svansjö</u>	2960	2639	- 322	- 10,9
<u>Oxabäck</u>	1290	1091	- 199	- 15,4
<u>Torestorp</u>	1082	1018	- 64	- 5,9
<u>Älekulla</u>	588	529	- 59	- 10
<u>Kungsäter</u>	2173	1947	- 226	- 10,4
<u>Kungsäter</u>	669	689	+ 20	+ 3
<u>Gunnarsjö</u>	445	346	- 99	- 22,3
<u>Karl-Gustav</u>	666	603	- 63	- 9,5
<u>Grimmared</u>	393	309	- 84	- 21,4
<u>Horred</u>	3130	2602	- 528	- 16,9
<u>Horred</u>	1251	1182	- 69	- 5,5
<u>Istorp</u>	1106	839	- 267	- 24,2
<u>Öxnevalla</u>	773	581	- 192	- 24,8
<u>Västra Mark</u>	4273	3629	- 644	- 15,1
<u>Surteby-Kattunga</u>	1174	1111	- 63	- 5,4
<u>Berghem</u>	1012	794	- 218	- 21,5
<u>Hajom</u>	814	677	- 137	- 16
<u>Fotskäl</u>	886	726	- 160	- 18
<u>Tostared</u>	387	321	- 66	- 17
<u>Örby</u>	6494 1)	3086	+ 605	+ 9,3
<u>Skene</u>		4013		
<u>Kinna</u>	3840	5071	+ 1231	+ 32,1

Uppgifterna för 1934 har hämtats ur Årsbok för Sveriges kommuner och uppgifterna för oktober månad innevarande år har erhållits från respektive pastorsexpeditioner samt hänföra sig till tiden omkring den 25 oktober.

1) Örby kommun delades år 1951 i två kommuner, Örby och Skene. På grund härav har någon uppgift om fördelning av befolkningen på de båda kommunerna år 1934 icke kunnat erhållas.

ten som nyssnämnda grundvattentäkt bifogas, Bil. 3 - 5.

Detaljprojektering av reningsverk hade just påbörjats, men då detsamma är avsett att utbyggas i etapper, avbröts projekteringsarbetet i avvaktan på besked i fråga om lasarettets placering.

II. Befolkningsutvecklingen och dess förändringar inom Marks härad under de senaste 20 åren framgår av följande tabell, där kommunerna grupperats med hänsyn till deras avstånd från Skene respektive Kinna.

Kommuner och delar därav, som ha närmare till Skene än till Kinna.

	Antal invånare		Ökning eller
	1.1.34	1.1.54	minskning
1. Skene	3700	4013	+ 313
2. Västra Mark	4273	3624	- 649
3. Horred	3130	2602	- 528
4. Kungsäter	2173	1935	- 238
5. Sätilla	4125	3469	- 656
6. Örby, cirka 20 % av kommunens befolkning	560	615	+ 55
	17961	16258	- 1699

Kommuner och delar därav, som ha närmare till Kinna än till Skene.

	Antal invånare		Ökning eller
	1.1.34	1.1.54	minskning
1. Kinna	3840	5081	+ 1241
2. Seglora	2169	2431	+ 262
3. Fritsla	3083	3219	+ 136
4. Kinnarumma	2503	3210	+ 707
5. Örby, cirka 80 % av kommunens befolkning	2240	2464	+ 224
6. Svansjö	2960	2628	- 332
	16795	19033	+ 2238

Anm. Vid årsskiftet 1950/51 delades dåvarande Örby kommun i Skene köping och Örby kommun. Någon exakt uppgift om invånareantalet i dessa båda kommunområden för år 1934 förefinnes icke. Skene köpings andel i Örby församlings (Örby gamla kommun) folkmängd 1954 utgör 57 %. Vid uppskattningen av de båda kommunernas folkmängd för år 1934 har samma procentsats använts, vilket sannolikt tämligen väl svarar mot verkliga förhållandet.

.....

Det rent geografiska centrumet för lasarettsområdet skulle ligga någonstans i Björketorps stationssamhälle. Vid val av plats för lasarettet torde man dock böra fästa större vikt vid befolkningsfördelningen inom upptagningsområdet än vid belägenheten ur en-

bart geografisk synpunkt. Det är därför av största betydelse och ur andra synpunkter mycket intressant att konstatera den befolkningsomflyttning inom häradet, som har förekommit under den senaste tjugoårsperioden. De i söder och väster inom häradet belägna jordbrukskommunerna ha fått vidkännas en kraftig minskning av sin befolkning under det att industrikommunerna - och i alldeles särskild grad Kinna - ökat i motsvarande mån. Denna omflyttningsprocess är ännu inte avslutad utan man har anledning räkna med att den till följd av jordbrukets fortsatta rationalisering kommer att hålla i sig ännu åtskilliga år. Med hänsyn till dessa förhållanden synes Kinna vara den lämpligaste platsen för lasarettet i Mark. Denna uppfattning styrkes för övrigt och kanske bäst av ett studium av befolkningsprognoserna i den översiktliga planeringen för Skene och Kinna. I Skenes generalplan räknas med ett invånareantal år 1965 på 4.250 under det att Kinna enligt regionplane-kontorets, på Kungl. Bostadsstyrelsens statistik grundade prognos vid samma tidpunkt skulle ha ökat till icke mindre än 6.200 invånare.

- III. Med hänsyn till att avståndet mellan Kinna och Skene endast utgör cirka 5 km. kan det ur kommunikationssynpunkt synas likgiltigt om man placerar lasarettet i den ena eller andra av dessa båda kommuner. Så är givetvis också förhållandet för dem, som kunna färdas på järnväg. Åtskilliga av lasarettsområdets invånare äro emellertid hänvisade till busstrafiken och då man granskar frågan ur kommunikationssynpunkt är bussförbindelserna således den enda faktor, som i detta sammanhang förtjänar att beaktas. Kinna har genom sin ställning som handelscentrum för den omkringliggande bygden, sedan många år direkta bussförbindelser med så gott som alla kommuner inom området, vilket torde framgå av följande

Sammanställning över bussförbindelser med Kinna.

1. Holsljunga - Öxabäck - Örby - Kinna.
Dagligen en tur i vardera riktningen mellan Kinna och Öxabäck.
Kinna - Holsljunga vissa dagar.
2. Glumse (Öxabäck) - Uddared(Örby) - Kinna.
Dagligen ett flertal turer i vardera riktningen.
3. Älvsered - Älekulla - Torestorp - Örby - Kinna.
En tur dagligen måndag - fredag. Två turer dagligen lördag samt sön-och helgdag. (Trafikeras även av linje 11 tisdagar, lördagar samt sön- och helgdagar)

4. Svenljunga - Haratången - Örby - Kinna.
Turer alla dagar utom tisdagar och torsdagar; vissa dagar 2 turer. (Skephult - Örby - Kinna alla dagar).
5. Gullberg (Örby) - Kinnahult - Kinna.
Dagligen en tur i vardera riktningen; tisdagar och lördagar två turer.
6. Kronäng(Örby) - Kinnahult - Kinna.
Dagligen flera turer i vardera riktningen.
7. Rävlanda/Härryda - Sätilla - Hyssna - Skene - Kinna.
Dagligen två turer i vardera riktningen.
8. Roasjö - Skephult - Fritsla - Kinna.
Två turer i vardera riktningen onsdagar samt sön- och helgdagar; en tur lördagar.
9. Borås - Rydal(Seglora) - Kinna.
Två turer dagligen i vardera riktningen.
10. Borås - Kinnarumma - Kinna.
En tur tisdagar, lördagar och sön- och helgdagar.
11. Varberg/Helsjön - Horred - Kinna.
Helgfria lördagar en tur i vardera riktningen.
12. Falkenberg - Köinge - Älvsered - Överlida - Haratången(Örby) - Kinna.
Endast sön- och helgdagar. Älvsered - Kinna dock även å tisdagar och lördagar.
Jämförelse mellan Skene och Kinna med avseende å bussförbindelserna med övriga kommuner kan avläsas i följande tabell.

Kommuner, kommundelar och ungefärliga antalet invånare, som sakna järnvägsförbindelser men som ha direkta bussförbindelser med			
KINNA		SKENE	
Kommun el. del därav	invån.	Kommun el. del därav	invån.
1. Sätilla	3472	1. Sätilla	3472
2. Örby	3086	2. Örby (del av)	1500
3. Svansjö	2639		
4. Skephult i Fritsla kommun	408		
5. Sydvästra delen av Seglora kommun (Rydal med omnejd) c:a	1000		
	10605		4972

Därest upptagningsområdet kommer att omfatta delar av Kinds härad tillkommer följande orter, som nu ha direkt bussförbindel-

ser med Kinna, nämligen:

Svenljunga		2472	invånare
Roasjö (i Lysjö kommun)		218	"
Redslared (i Axelfors kommun)		196	"
Holsljunga	}		
Överlida			
Älvsered			
	Högvads storkommun	2438	"
		<u>5324</u>	"

Det kan naturligtvis invändas att bussförbindelser i tillräcklig omfattning kan påräknas till vilken förläggningssort, som än väljes. Ur allmän ekonomisk synpunkt torde det dock vara fördelaktigast att kunna anlita redan befintliga kommunikationer i stället för att för detta speciella ändamål lägga om trafiken på dessa och dessutom tillskapa nya, icke ekonomiskt bärkraftiga busslinjer.

- IV. Samhällsstrukturen och den allmänna eller kollektiva servicen inom den blivande lasarettssorten torde ha sin väsentligaste betydelse utifrån lasarettspersonalens personliga synpunkter och önskemål. Frågan är emellertid inte mindre viktig för den skull. Studiemöjligheterna för ungdomen, fritidssysselsättningen och därmed sammanhängande spørsmål, inrättningar och anordningar för trivsel och förströelse äro faktorer som av den anställda säkerligen betraktas som ganska viktiga. Omfattningen av allmänna inrättningar - statliga eller kommunala - saknar heller inte betydelse i sammanhanget. För att belysa Kinnas ställning i förvarande avseende kan nämnas att i Kinna finnes
- Samrealskola (utbyggnad till gymnasium planeras)
 - Statsunderstödd yrkesskola
 - Provinsialläkare
 - Apotek
 - Förlossningshem
 - Distriktssköterska
 - Tandpoliklinik
 - Två privatpraktiserande tandläkare
 - Distriktslantmätare
 - Häradsskrivarekontor
 - Arbetsförmedlingskontor
 - Tre bankkontor
 - Två biografer samt Teater- och Konserthus
 - Modernt hotell med restaurant
 - samt ett sextiotal affärer

Utlåtande
över
grundförhållandena för projekterat lasarett i Kinna.

Viktsondering, hejarsondering och provtagning har utförts genom försorg av Kommunalkontoret i Kinna. De med spadborr upptagna jordproverna ha okulärbesiktigats på Statens geotekniska instituts laboratorium. Resultatet av borrhningen och laboratorieundersökningen har sammanställts på bifogade pl 1 och 2.

Undersökningen har omfattat två för sjukhuset föreslagna, alternativa områden, benämnda alternativ 2 och 4.

Marken består enligt provtagningen på båda områdena huvudsakligen av sand. Av såväl vikt, som hejarsondering att döma synes sanden vara fastare lagrad inom alternativ 4 än inom alternativ 2. Enligt uppgift låg grundvattanytan på båda platserna vid borrhningstillfället på större djup än 5 m under markytan.

Man bör inom de båda undersökta områdena kunna grundlägga byggnaderna medelst plattor på frostfri nivå, varvid tillåten grundpåkänning bestämmes enligt Byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan för grundläggning på sand. Med hänsyn till att alternativ 2 ligger relativt nära Häggån bör man dock, innan byggnadens läge där fastställs, kontrollera, att inlagringar av svämtorv och dy i någon nämnvärd omfattning icke förekomma i sanden under den nivå, till vilken provtagning utförts (/ 5 m djup under markytan.)

Stockholm den 16 mars 1954.
STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT
Konsultationsavdelningen
Göte Lindskog

KEMISKA KONTROLLANSTALTEN

Borås

tel. 10302

P R O T O K O L L

över bakteriologisk undersökning jämlikt Kungl. Maj:ts
förordning den 19 juli 1941 om kontroll av vattenlednings-
vatten.

Prov av renvatten med nr 4/54 från vattenverket i Kinna, Kinna vatten-
verk taget den 6/4 1954 kl. 9.00 av Sven E. Carlson från tappställe
fastigheten Bergsätra.

Inkom den 6/4 1954 kl. 14.30.

Temperatur vid uppackningen 15°.

Coli-aerogenesundersökning enligt

a/ renvattentekniken visade växt av coliaerogenes-bakterier i 1 av
10 provmängder å 10 ml,

b/ råvattentekniken visade en sannolik halt av ----- coliaerogenes-
bakterier per 100 ml.

Bakterieräkning

å köttpeptongelatina visade en halt av 2 bakt/ml. varav 1 gelatina-
smältande

Efter bedömande enligt Medicinalstyrelsens råd och anvisningar
(MF Ser. A, nr 198/1941) har vattnet vid detta undersökningstillfälle
befunnits vara av tillfredsställande beskaffenhet såsom renvatten.

I enlighet med gällande bestämmelser tillställles hälsovårdsnämnden
i Kinna två avskrifter av detta protokoll.

Borås den 15/4 1954.

Ingemar Karlsson

KINNA
VATTENFÖRSÖRJNING
grundvattentäkt vid Lydde

Sammanställning av fysikalisk-kemiska
och bakteriologiska undersökningar.

	Rörbrunn 1		Rörbrunn 2.	
	Provet taget den		Provet taget den.	
	6.8.51	16.8.51	2.10.51	10.12.51
<u>Fysikalisk undersökning</u>				
Vattentemperatur vid provtagn. °C				
färgstyrka, mg Pt/l		8	5	5
grumlighet		ingen	31	27
lukt		ingen	ingen	ingen
bottensats efter 24 tim. sedimentering		ingen	ingen	ingen
bottensatsens art		-	-	-
<u>Kemisk undersökning.</u>				
permanganatförbrukning, KMnO_4 , mg/l	4	7	4	4
elektrisk ledn.förm. $\text{K} \times 10^6$ v. 20°C		189	188	198
torrsubstans mg/l		154		
glödningsrest mg/l		89	132	138
pH	7,1	6,9	6,9	6,9
Totalhårdhet, Ca mg/l		35	28	30
" beräkn.tyska grader	4,4	4,9	3,9	4,2
Järn, Fe mg/l	< 0,1	< 0,1	< 0,05	< 0,05
järn Fe, efter luftn. och filtrering mg/l				
mangan, Mn mg/l	< 0,05	< 0,05	< 0,05	< 0,05
bikarbonat, HCO_3 mg/l		92	70	67
ammonium, NH_4 mg/l		< 0,1	< 0,1	< 0,1
nitrit, NO_2 mg/l		< 0,01	< 0,01	< 0,01
nitrat, NO_3 mg/l		< 2	14	10
klorid, Cl mg/l	18	17	14	15
sulfat, SO_4 mg/l		15		
fosfat, PO_4		< 0,1		
marmoraggressiv kolsyra CO_2		4	19	16

Rörbrunn 2

Provet taget den

2.10.51 10.12.51

Bakteriologisk undersökning

Antal coliforma bakt per 100 mg:

lactos 37°

0

0

dextros 45°

0

0

Gelatina 20°

Antal bakt. pr ml

4

22

Antal smält.bakt. pr ml

Agar 37°

Antal bakt. pr ml

0

24

Kartskiss

Över föreslagna tomtplatser för

LASARETT

i Kinna köping, Älvsborgs län.

Ungefärlig skala 1:10000.

med Fritsla, Skephult, Viskafor
Rydholm, Borås

med Rydal, Seglora
Viskafor, Rydholm,
Borås

med Skene, Björketorp, Horred,
Hysna, Sätla.

med Örby, Torestorp, Alekulla,
Öxabäck, Kungätor, Älvsered,
Helsijunga, Svenljunga.

Föreslaget läge för
reningsverk.

Föreslaget
läge för reningsverk

Beteckningar.

- Nuvarande huvudleder och större gator
- Ungefärligt läge för i region-, general-,
stadsplane- och vägförslag upptagna
huvudleder
- Järnvägsområde
- Vattenområde
- Föreslagna tomtplatser för lasarett
- Föreslagna bostadsområden
- Föreslagna parkområden
- Föreslagen busshållplats.